

Warszawa, 23 grudnia 2014 r.

KMP.573.41.2014.JJ

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łąncucie
(wyciąg)**

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej: OPCAT) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 28 maja 2014 roku, do Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łąncucie (zwanego dalej: Ośrodkiem, placówką lub MOW), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP, Mechanizm): Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny), Marcin Kusy, Michał Kleszcz (prawnicy) oraz Justyna Józwiak (politolog w zakresie resocjalizacji).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Mechanizmu było sprawdzenie na miejscu sposobu przestrzegania praw nieletnich, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji o funkcjonowaniu Ośrodka przedstawionych przez Roberta Tendaję - dyrektora MOW;
- oglądzie pomieszczeń Ośrodka, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla wychowanków, świetlic, sal lekcyjnych, sanitariatów, etc.,
- przeprowadzeniu rozmów indywidualnych z losowo wybranymi wychowankami Ośrodka,
- analizie m. in. akt osobowych wychowanków, rejestru nowoprzybyłych wychowanków, rejestru izb adaptacyjnych, księgi służby strażników, księgi izb chorych, książki służby nocnej.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali dyrektora Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łąncucie o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumenty oraz notatki służbowe związane z funkcjonowaniem placówki.

2. Informacje ogólne

Niepubliczny Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Łąncucie rozpoczął swoją działalność 16 lipca 2013 r. Jest placówką nieferyjną o charakterze resocjalizacyjno - wychowawczym, zapewniającą wychowankom opiekę całodobową. Do Ośrodka przyjmowani są chłopcy niedostosowani społecznie w wieku od 13 do 18 lat. Organem prowadzącym placówkę jest Łąncuckie Stowarzyszenie „Nadzieja”, które powstało 31 lipca 2012 r. Jego członkami są pracownicy zlikwidowanego Schroniska dla Nieletnich w Łąncucie. Siedzibą placówki jest budynek, w którym w latach 1955 – 2012 działało Schronisko. Nadzór pedagogiczny nad działalnością MOW sprawuje Podkarpacki Kurator Oświaty. Pojemność Ośrodka wynosi 48 miejsc, w dniu wizytacji w placówce było 45 wychowanków. Pośród nich było 5 chłopców będących jednocześnie podopiecznymi domów dziecka oraz 8 nieletnich, którzy ukończyli 18 r.ż. i postanowieniem sądu przedłużono im pobyt do końca roku szkolnego.

W placówce funkcjonują 4 grupy wychowawcze. W dniu wizytacji liczba nieletnich w tych grupach nie przekraczała 12. Grupą wychowawczą w Ośrodku opiekuje się 3 wychowawców odpowiedzialnych za prowadzenie grupy oraz kierujących indywidualnym procesem resocjalizacyjnym poszczególnych wychowanków. Dyżur nocny w Ośrodku w dni pracujące pełni 1 pracownik pedagogiczny, 3 asystentów wychowawców w grupach (osoby, które w Schronisku pracowały na stanowiskach strażników) oraz 1 asystent wychowawcy w dyżurce. Z kolei weekendowe dyżury nocne obsadzone są przez 4 pracowników pedagogicznych i 1 asystenta wychowawcy w dyżurce.

W ramach Ośrodka funkcjonuje Gimnazjum Specjalne z oddziałami przysposabiającymi do pracy oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna.

3. Personel

Ośrodek zatrudnia 46 pracowników, w tym: wychowawców (10,8 etatów), nauczycieli (3,5 etatu), psychologa (1 etat), pedagoga (1 etat), v-ce dyrektora ds. dydaktycznych (0,5

etatu), kierownika internatu (1 etat). Łącznie pracownicy pedagogiczni wypełniają 18,8 etatów. Natomiast pośród personelu niepedagogicznego (16,95 etatów) wymienić należy m.in. asystentów wychowawców (8,95 etatu) oraz pielęgniarkę (1 etat).

Około połowę kadry stanowią byli pracownicy Schroniska - członkowie Łańcuckiego Stowarzyszenia „Nadzieja”. Wszyscy pracownicy pedagogiczni posiadają wyższe wykształcenie, zaś większość ma ukończone studia podyplomowe z zakresu profilaktyki społecznej i resocjalizacji (2 osoby są w trakcie edukacji). Z kolei wykształcenie asystentów wychowawców jest zróżnicowane: 5 posiada wykształcenie wyższe magisterskie, 3 – średnie, 2 – zawodowe. Wychowawcy aktywnie uczestniczą w doksztalcaniu i doskonaleniu zawodowym. Wszyscy rozpoczęli kurs z zakresu pedagogiki specjalnej – oligofrenopedagogiki.

W roku szkolnym 2013/2014 kadra pedagogiczna uczestniczyła m.in. w następujących szkoleniach i konferencjach: „Regulaminy i procedury obowiązujące w placówce”, „Bezpieczeństwo pożarowe w Ośrodku”, „Sporządzanie i ewaluacja Indywidualnych Programów Edukacyjno – Terapeutycznych”, „Narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne” (przeprowadzone przez pracownika Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie).

W ocenie przedstawicieli KMP w takiej sytuacji należy także zapewnić pracownikom pedagogicznym Ośrodka dodatkowe szkolenia m.in. z radzenia sobie ze stresem, postępowania z wychowankiem agresywnym, pracy z traumą, ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym. Na powyższe wskazuje reguła 85 Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113), dalej: Reguły ONZ, stanowiąca, iż *personelowi pracującemu z nieletnimi pozbawionymi wolności, umożliwia się systematycznie szkolenia z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm dotyczących praw człowieka i praw dziecka.*

4. Warunki bytowe

Ośrodek mieści się w trzykondygnacyjnym budynku. Na parterze znajdują się m.in. izby adaptacyjne (o których szerzej napisano w rozdziale VI), izba chorych, pomieszczenia administracji, sala konferencyjna, gabinet pielęgniarski oraz dyżurka, w której przez 24 godziny pełni dyżur asystent wychowawcy. Na kolejnych kondygnacjach mieszczą się sale lekcyjne oraz pomieszczenia internatu.

Uwagę wizytujących zwróciły zainstalowane w większości okien kraty. W ocenie przedstawicieli KMP w placówce wychowawczej, jaką jest młodzieżowy ośrodek wychowawczy, nie powinno odwoływać się do tak opresyjnych metod ochrony. W ocenie przedstawicieli KMP wskazane jest zastąpienie krat innymi zabezpieczeniami o mniej dotkliwym charakterze.

Sypialnie wychowanków są 3 – 4 osobowe (wyjątkowo w grupie I znajduje się jeden pokój 1-osobowy oraz dwie sypialnie 2-osobowe). Są w nich łóżka, szafki do przechowywania rzeczy osobistych, jeden mały stolik, jedno lub dwa krzesła. Warunki panujące w tych pomieszczeniach należy ocenić jako przeciętne. Szafki, w których nieletni mogą przechowywać swoje prywatne rzeczy, są wyeksploatowane, w wielu pokojach zniszczone. Ponadto w ocenie przedstawicieli KMP liczba szafek jest niewystarczająca. Przykładowo w pokojach 4-osobowych są dwie lub jedna. Nieletni nie mają gdzie przechowywać swoich rzeczy. Wizytujący zauważyli, że wiele rzeczy podopiecznych znajdowało się np. na parapetach, na łóżkach, bluzy porozwieszane były na półkach lub oknach. Z tego powodu można było odnieść wrażenie, że w pokojach panuje nieporządek. Podobnie liczba krzeseł w sypialniach była mniejsza niż liczba wychowanków w nich zamieszkujących. Mimo iż pokoje wychowanków są przestronne, widne i utrzymane w czystości, ich wystrój jest skromny. W niektórych pokojach odświeżenia wymagają także ściany.

Warto przytoczyć w tym miejscu fragment Dziewiątego Sprawozdania Ogólnego CPT [CPT/Inf (99) 12], cyt.: *Dobrze zaprojektowany ośrodek detencyjny dla nieletnich powinien zapewniać pozytywne i spersonalizowane warunki detencji młodych osób pozbawionych wolności. Miejsca, w których młode osoby śpią i prowadzą aktywność życiową powinny być oprócz odpowiedniej wielkości, oświetlenia i wentylacji – właściwie umeblowane, dobrze urządzone i dostarczać odpowiednich wrażeń wzrokowych. Młodym ludziom powinno się pozwolić na przechowywanie rozsądnej ilości rzeczy osobistych, jeśli przeciwko temu nie przemawiają przeważające względy bezpieczeństwa.* W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają doposażenie w miarę możliwości pokoi mieszalnych w niezbędne meble, dokonywanie systematycznego przeglądu wyposażenia tych pomieszczeń oraz wymiany zniszczonego, wyeksploatowanego sprzętu.

W każdej grupie wychowawczej są świetlice, w których podopieczni mogą spędzać czas wolny. Są one dobrze wyposażone, znajduje się w nich stół, krzesła i telewizor, stół do ping-ponga, sprzęt do słuchania muzyki.

Posiłki spożywane są w stołówce wyposażonej w stoły i krzesła. Jadłospis wywieszony jest w ogólnodostępnym miejscu. Dodatkowo nieletni mają dostęp do bezprzewodowego czajnika znajdującego się na stoliku w korytarzach grup wychowawczych.

W każdej grupie znajduje się magazyn czystości oraz magazyn depozytów, w którym przechowywane są np. ubrania, środki higieny osobistej oraz telefony komórkowe nieletnich.

Ponadto na terenie internatu znajdują się łazienki wyposażone w umywalki, miski ustępowe oraz natryski. W ocenie wizytujących warunki sanitarno – higieniczne są dobre, poza niektórymi kwestiami. W grupie IV są 2 natryski oddzielone od siebie ścianką, lecz nie posiadają one zasłony. Z kolei w grupach I, II i III są 2 stanowiska prysznicowe usytuowane obok siebie, lecz nieoddzielone żadną ścianką i zasłoną. Takie warunki nie zapewniają intymności, jeśli w tym samym czasie korzysta z kąpeli dwóch chłopców. Zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji kąpiel powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu wychowankowi minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom, z poszanowaniem godności osobistej. W związku z powyższym wizytujący zalecają wykonanie w łazniach ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi oraz wyposażenie ich w zasłony tak, aby zapewnić nieletnim odrębne osłonięte stanowiska.

Uwagę wizytujących zwrócił brak pokoju do odwiedzin. Odwiedziny wychowanków odbywają się na korytarzu szkolnym. Miejsce to nie zapewnia jednak warunków prywatności ani swobody rodzinom i nieletnim. Pracownicy KMP zalecają zatem zorganizowanie pomieszczenia, w którym w warunkach intymności i prywatności mogłyby się odbywać odwiedziny nieletnich.

Monitoringiem wizyjnym objęto teren zewnętrzny oraz następujące pomieszczenia: salę gimnastyczną, siłownię, korytarze, stołówkę, izbę chorych, 2 izby adaptacyjne oraz sypialnie i świetlicę w grupie I. Obraz z kamer przechowywany jest przez 30 dni. Podgląd z kamer znajduje się w gabinecie dyrektora oraz w dyżurce, gdzie jest obserwowany przez asystenta wychowawcy. Wyjątek stanowią sypialnie grupy I. W tych pomieszczeniach obraz nie jest nagrywany, możliwy jest tylko podgląd na monitorze w pokoju wychowawców. Kwestia stosowania monitoringu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w związku z jej pominięciem w przepisach regulujących funkcjonowanie tych placówek, od kilku lat jest w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich, który już w 2010 r. skierował wystąpienie generalne do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie monitorowania szkół i placówek oświatowych (m.in. ośrodków wychowawczych i socjoterapii). Wskazywał wówczas, że monitorowanie szkół i placówek oświatowych może stanowić formę ingerencji w prywatność

uczniów, nauczycieli oraz innych osób znajdujących się na terenie obserwowanego budynku. Dla legalności tego rodzaju kontroli istotne jest jednak, żeby ograniczenie to spełniało przesłanki określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji, w tym wymóg ustawowej formy ograniczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że żaden przepis rangi ustawowej nie upoważnił organów prowadzących – w sposób bezpośredni – do instalowania kamer monitorujących na terenie szkół i placówek oświatowych. W sposób pośredni zagadnienie to regulowało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2007 r. *w sprawie form i zakresu finansowego wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach* (Dz. U. Nr 163, poz. 1155 ze zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 maja 2008 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie form i zakresu finansowego wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2008 r. Nr 94, poz. 598.) wydane na podstawie art. 90u ust. 4 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), zgodnie z którym Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia formę i zakres wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach lub podnoszeniu poziomu dyscypliny w szkołach lub placówkach, sposób podziału środków budżetu państwa przyznanych na realizację programu, szczegółowe kryteria i tryb oceny wniosków organów prowadzących o udzielenie wsparcia finansowego oraz zakres informacji jakie powinien zawierać wniosek organu prowadzącego o udzielenie wsparcia finansowego, uwzględniając w szczególności wymóg skuteczności i efektywności przedsięwzięć podejmowanych w ramach programu. Jak podkreślił Rzecznik Praw Obywatelskich, celem wspomnianego wyżej rozporządzenia nie jest jednak unormowanie zasad rządzących prowadzonym w szkole monitoringiem wizyjnym, ale określenie formy i zakresu wsparcia finansowego przeznaczonego na ten cel z budżetu państwa. W tym kontekście wytyczne zawarte w przepisie art. 90u ust. 4 pkt 5 *ustawy o systemie oświaty*, uznać należy za niewystarczające. Jak się wydaje regulacji na gruncie ustawowym wymaga nie tylko upoważnienie do instalowania na terenie szkół i placówek oświatowych sieci monitoringu wizyjnego, ale także wskazówki merytoryczne dotyczące zasad i celów montowania kamer monitorujących, sposobu postępowania ze zgromadzonymi w ten sposób danymi, w tym zasady dostępu do nagrań z kamer monitorujących oraz zabezpieczenia danych, a także ewentualne wymagania odnośnie do oznaczenia terenu monitorowanego.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich uznał za zasadne dokonanie zmian aktualnie obowiązujących regulacji, aby ograniczyć możliwość instalowania kamer monitorujących w szkołach i placówkach oświatowych do miejsc wyraźnie wskazanych w przepisach prawa. Nie ulega także wątpliwości, że możliwość instalowania na terenie szkół sieci monitoringu wizyjnego powinna wynikać z przepisów rangi ustawowej, a ewentualne upoważnienie do wydania aktu wykonawczego musi być zgodne z wymaganiami, o których mówi przepis art. 92 ust. 1 Konstytucji. Minister Edukacji Narodowej odpowiedział wówczas, że po przeanalizowaniu końcowego sprawozdania z realizacji Programu rządowego „Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach” rozważy zasadność wprowadzenia pewnych podstawowych zasad prowadzenia monitoringu w szkołach i placówkach oświatowych do przepisów ustawy o systemie oświaty. Niemniej jednak do chwili obecnej takie unormowania nie zostały wprowadzone. Omawianą kwestię należy uznać za problem systemowy, który jest w dalszym ciągu monitorowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

5. Sytuacja osób z niepełnosprawnością

Należy podkreślić, iż placówka nie jest przystosowana do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Mimo że w NMOw nie przebywał wychowanek mający trudności w poruszaniu się, to specyfika Ośrodka daje podstawy do uznania, że do grona podopiecznych może dołączyć osoba np. poruszająca się na wózku inwalidzkim lub o kulach. W aktualnym stanie nie będzie ona mogła korzystać z urządzeń sanitarnych czy też samodzielnie poruszać się po terenie placówki.

W związku z tym przedstawiciele KMP zalecają dostosowanie placówki do potrzeb osób mających trudności w poruszaniu się. Pracownicy KMP zaznaczają, że pewne modernizacje pozwalające na samodzielność osób z niepełnosprawnością (np. uchwyty ułatwiające korzystanie z WC i prysznic) nie wymagają szczególnych nakładów finansowych czy ingerencji w architekturę budynku. Przypomnieć w tym miejscu należy, że zgodnie z § 3 pkt 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 ze zm.), zwanego dalej: rozporządzeniem, młodzieżowe ośrodki wychowawcze należy traktować jako budynki zamieszkania zbiorowego. W związku z tym, obowiązuje wobec nich § 2 ust. 2 rozporządzenia. Przy rozbudowie lub przebudowie, należy więc uwzględnić m.in. kwestię dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Ponadto zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 roku przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475), osoby

niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Nadto Polska w dniu 6 września 2012 roku ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 roku przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). Zgodnie z jej treścią należy umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach. Zarówno wymieniona Karta, jak i Konwencja dotyczą również osób pozbawionych wolności oraz środowiska stworzonego w miejscu ich osadzenia.

W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają uwzględnić kwestię dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością, przy rozbudowie lub przebudowie placówki.

6. Traktowanie

W rozmowach indywidualnych niektórzy wychowankowie podkreślali, że wychowawcy i nauczyciele są do nich pozytywnie nastawieni, inni skarżyli się na niewłaściwe traktowanie przez jednego z pracowników (*dane osobowe usunięto*). Chłopcy wskazywali, że jest on agresywny zarówno werbalnie, jak i fizycznie (uderza, kopie wychowanków, krzyczy). Żaden z wychowanków nie chciał złożyć oficjalnej skargi osobom wizytującym. Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają dyrektorowi MOW szczegółowe zbadanie tego problemu oraz przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego, jak również poinformowanie o jego wynikach.

Wątpliwości przedstawicieli KMP budzi wykorzystywanie na terenie MOW dwóch izb adaptacyjnych, które wcześniej (podczas funkcjonowania w tym budynku schroniska dla nieletnich) pełniły funkcje izb przejściowych. Są one wyposażone w łóżko, stół i krzesło przymocowane do podłogi, sygnalizację przyzywową oraz monitoring. W dniu wizytacji w izbie adaptacyjnej przebywał jeden wychowanek (czas pobytu: 2 dni), który umieszczony został w niej z powodu dokonania pobicia. *Regulamin pobytu wychowanka w izbie adaptacyjnej*, obowiązujący w NMOW w Łąncucie informuje, że w izbie adaptacyjnej może przebywać: wychowanek nowoprzyjęty, który ze względów higieniczno – sanitarnych wymaga tymczasowego w niej pobytu; nieletni doprowadzony do Ośrodka po ucieczce, niepowrocie z przepustki, którego stan zdrowotny, zachowanie budzi zastrzeżenia i/lub wskazuje na stosowanie środków odurzających w tym para narkotyków; wychowanek, który w trakcie pobytu w Ośrodku zagraża bezpieczeństwu, zdrowiu i życiu własnemu lub innych (znajduje się w stanie silnego wzburzenia i pobudzenia, nie jest w kontakcie słowno - logicznym, nie reaguje na komunikaty, jest agresywny i/lub autoagresywny; wychowanek,

który uczestniczył w planowaniu ucieczki; wychowanek, który dopuścił się czynnej napaści na pracownika Ośrodka. Czas pobytu wychowanka w izbie adaptacyjnej jest ograniczony do niezbędnego minimum koniecznego do przeprowadzenia: zabiegów higieniczno - sanitarnych, rozmów wychowawczych, psychologiczno - pedagogicznych, a jego stan zdrowia nie budzi zastrzeżeń. Przed umieszczeniem w izbie adaptacyjnej wychowanek jest zobowiązany do oddania przedmiotów stanowiących potencjalne zagrożenie dla jego bezpieczeństwa.

Biorąc pod uwagę powyższe, przedstawiciele KMP uznali, że praktyka stosowania izb adaptacyjnych w wizytowanej placówce oraz zapisy *Regulaminu pobytu wychowanka w izbie adaptacyjnej* oraz *Regulaminu wychowanka NMOW w Łąncucie* (gdzie również znajdują się zapisy mówiące o umieszczeniu w izbie adaptacyjnej) są analogiczne do przepisów rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie *zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz.U. z 2014 r. Nr 1054, tekst jedn.) mówiących o umieszczaniu nieletnich w tzw. izbach przejściowych. W tym miejscu należy jednak podkreślić, iż w aktach prawnych regulujących funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych nie ma żadnych podstaw prawnych do umieszczania wychowanków tych placówek w izbach adaptacyjnych lub izolowania ich w jakikolwiek inny sposób. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają zaprzestanie stosowania praktyki umieszczania podopiecznych NMOW w Łąncucie w izbach adaptacyjnych.

Z informacji zebranych podczas wizytacji wynika, że wychowawcy oraz asystenci przeprowadzają testy na obecność alkoholu i narkotyków wśród wychowanków, co do których istnieje podejrzenie, że są pod wpływem środków odurzających. Przedstawiciele KMP zwracają uwagę w tym miejscu, że ustawa z dnia 26 października 1982 r. o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 382, tekst jedn., dalej zwana upn.) nie daje możliwości osobie innej niż kurator sądowy sprawujący nadzór nad nieletnim zobowiązania nieletniego do poddania się badaniu w celu ustalenia w organizmie nieletniego obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia (art. 70b upn.). W związku z tym należy uznać, iż personel placówki nie ma prawa zobowiązania nieletniego do poddania się takim badaniom. Nadto treść § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie *szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem* (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226) wskazuje, że w sytuacjach kryzysowych takich jak używanie przez wychowanków środków odurzających lub substancji psychotropowych, pracownicy m.in. MOW podejmują działania interwencyjne polegające na powiadomieniu rodziców i Policji. Nic zatem nie stoi na przeszkodzie, aby wykonać badanie,

jeżeli jest konieczne, ale działania w tym zakresie mogą być podjęte tylko przez Policję i tylko w stosunku do osób, co do których zachodzi podejrzenie, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione po spożyciu alkoholu (art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi). Pracownicy KMP zalecają zatem odstąpienie od przeprowadzania badań na obecność narkotyków przez personel MOW.

Ponadto wątpliwości wizytujących wzbudza także praktyka dokonywania przez personel MOW kontroli osobistych nieletnich. Po przyjęciu do placówki lub po dłuższej nieobecności podopiecznego w MOW jest on przeszukiwany pod kątem wykrycia przedmiotów, które wychowanek zamierza nielegalnie wnieść na teren Ośrodka (informuje o tym *Procedura przeszukania wychowanka* obowiązująca w NMOW w Łąncucie). Z rozmów indywidualnych z nieletnimi wynika, że każdy wychowanek podczas takiej kontroli musiał rozebrać się do bielizny. Kontrola taka odbywa się w dyżurce asystentów wychowawców. Pracownicy Mechanizmu przypominają w tym miejscu, że również w odniesieniu do kontroli osobistej, obowiązujące przepisy prawa nie wyposażają pracowników MOW w kompetencje do jej przeprowadzania. W związku z tym, w każdym przypadku potrzeby poddania wychowanka kontroli osobistej, np. w sytuacji istnienia uzasadnionego podejrzenia próby wniesienia na teren Ośrodka substancji niedozwolonych oraz odmowy dobrowolnego ich wydania, winna być wzywana Policja w celu przeprowadzenia wspomnianej kontroli.

Uwagę wizytujących zwrócił ponadto zakaz noszenia prywatnej odzieży. O praktyce takiej świadczą dwa zapisy w *Regulaminie wychowanka NMOW w Łąncucie*: „Wychowankowi w trakcie pobytu w ośrodku zapewnia się możliwość noszenia własnej odzieży po upływie 1 miesiąca pobytu” (rozdział II pkt 6 lit. g) oraz „Nagrodami są: (...) zgoda na noszenie prywatnej odzieży” (rozdział V pkt 2 lit. j). Zakaz noszenia prywatnej odzieży nie znajduje zdaniem pracowników KMP zarówno uzasadnienia prawnego oraz merytorycznego. Obowiązek noszenia odzieży tzw. „placówkowej” jest czynnikiem stygmatyzującym, a tym samym antyresocjalizacyjnym, zaś proces readaptacyjny ma za zadanie uruchomienie mechanizmów destygmatyzacji indywidualnej i społecznej wychowanków. W związku z powyższym pracownicy KMP rekomendują umożliwienie wychowankom noszenia ich prywatnej odzieży bez względu na ocenę z zachowania oraz długość ich pobytu w placówce.

7. Dyscyplinowanie

Zasady nagradzania i karania określa zarówno Statut, jak i Regulamin wychowanka. Katalog nagród i środków dyscyplinarnych zawarty w Statucie nie jest jednak tożsamy z katalogiem znajdującym się w Regulaminie wychowanka. Co prawda, w Statucie Ośrodka jest zapis mówiący o tym, że system kar i nagród obowiązujący w MOW precyzyjnie określa Regulamin wychowanka MOW. Jednakże w ocenie przedstawicieli KMP kwestia ta powinna być uregulowana w jednolity sposób w tych dwóch dokumentach.

Ponadto, należy podkreślić, iż zgodnie z Regułami Narodów Zjednoczonych Dotyczącymi Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113), przepisy wydawane przez właściwą władzę administracyjną z uwzględnieniem podstawowych cech, potrzeb i praw nieletniego, powinny określać:

- (a) zachowania stanowiące przekroczenia dyscyplinarne;
- (b) rodzaj i czas trwania wymierzonych kar dyscyplinarnych;
- (c) władzę właściwą do wymierzania kar;
- (d) władzę właściwą do rozpoznania odwołań (Zasada 68).

W tym miejscu przedstawiciele KMP zauważają, że w Statucie oraz Regulaminie wychowanka znajdują się kary, których nie został określony czas trwania (np. przydział dodatkowych obowiązków – rozdział VI, § 46, pkt 2, lit. d Statutu; cofnięcie przywilejów - rozdział VI, § 46, pkt 2, lit. i Statutu; zakaz uczestniczenia w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza ośrodkiem – rozdz. V, pkt 5, lit. h Regulaminu wychowanka; cofnięcie zgody na posiadanie wartościowych przedmiotów lub noszenia własnej odzieży - rozdz. V, pkt 5, lit. k Regulaminu wychowanka). W związku z powyższym pracownicy KMP rekomendują uzupełnienie Statutu i Regulaminu wychowanka o wskazanie czasu trwania wymierzonych kar dyscyplinarnych.

W Ośrodku funkcjonuje wewnętrzny system oddziaływań resocjalizacyjnych opisany w Regulaminie wychowanka. System ustala 5 stopni resocjalizacyjnych, których próg określa liczba zdobytych w ciągu miesiąca punktów. Uzyskana ocena decyduje o przywilejach i ograniczeniach nieletniego. Kolejnym ocenom miesięcznym przyporządkowane są przywileje w ten sposób, że każdej wyższej ocenie przypisane są wszystkie przywileje związane z oceną niższą, plus nowe – rozszerzone. Przedstawiciele KMP nie mieli uwag co do opracowanego w Ośrodku systemu oceniania zachowania poza dwoma przypadkami.

Po pierwsze, wątpliwości budzi zapis: „zastosowanie środka dyscyplinarnego powoduje odjęcie określonej liczby punktów od średniej sumy punktów uzyskanych za dany miesiąc oraz natychmiastowe wstrzymanie zajęć poza terenem Ośrodka” (rozdział VI, pkt 5, lit d

Regulaminu wychowanków). Z dalszych punktów Regulaminu wynika, że za określone przewinienie wychowanek może otrzymać: środek dyscyplinarny (np. zawiadomienie sądu o niewłaściwym zachowaniu), odjęcie punktów (w tym przypadku 4) oraz wstrzymanie zajęć poza terenem Ośrodka na okres 7 dni. Taką praktykę należy ocenić za niewłaściwą. Biorąc pod uwagę charakter i skuteczność oddziaływań wychowawczych, za jedno przewinienie stosuje się jeden środek dyscyplinarny. W przypadku, gdy wychowanek popełnił więcej przewinień, stosuje się jeden środek dyscyplinarny odpowiednio surowszy. Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące ochrony nieletnich pozbawionych wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113) podkreśla, że żaden nieletni nie powinien być karany więcej niż raz za to samo przewinienie (Reguła 67).

Po drugie, I i II stopień resocjalizacyjny pozawala na kontakty (korespondencja, odwiedziny, rozmowy telefoniczne) wyłącznie z rodziną. Możliwość kontaktu z osobami spoza rodziny mają wychowankowie, którzy znajdują się na III lub wyższym stopniu resocjalizacyjnym. Pracownicy KMP przypominają, że art. 66 § 4 u.p.n., określając zasady kontaktów nieletniego, posługuje się pojęciem „osób spoza zakładu”, nie różnicując zasad udzielania kontaktu z rodziną czy też innymi osobami (np. przyjaciółmi, kolegami, sympatiami, etc.). Jedyne powody w zakresie ograniczania lub zakazania kontaktów nieletniego z osobami spoza placówki, określone w art. 66 § 4 u.p.n, dotyczą wyłącznie przypadków, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, placówki bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego. W tym wypadku dyrektor placówki niezwłocznie zawiadamia nieletniego i sąd rodzinny wykonujący orzeczenie o powodach decyzji. Sąd może uchylić decyzję dyrektora. Nie można zatem uzależniać kontaktu nieletniego z osobami spoza rodziny od stopnia resocjalizacji, ani umożliwiać taki kontakt tylko w ramach nagrody. Przepisy u.p.n. należy stosować w taki sam sposób wobec członków rodziny jak i innych osób odwiedzających nieletnich.

Zastrzeżenia przedstawicieli KMP wzbudził także zapis w Regulaminie wychowanka przewidujący udzielenie kary w postaci *przeniesienia do innego ośrodka* (Rozdział V, pkt 5, lit. m). Przeniesienie do innego Ośrodka, zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w *sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym* (Dz. U. z 2011 r. Nr 296, poz.1755), może nastąpić wyłącznie w trybie wychowawczym. W piśmie do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 20 czerwca 2012 roku, podkreślił to także Minister Edukacji Narodowej, oznajmiając, że nie jest właściwe

traktowanie tego instrumentu jako kary statutowej (DZSE-2-EM-040-20/2012). Zgodnie z Zaleceniami CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi tego typu kara nie powinna być stosowana (Zalecenie 97: *Młodociani nie mogą być przenoszeni w ramach środka dyscyplinarnego*). Kierując się treścią tego zalecenia, przedstawiciele KMP stoją na stanowisku, że nieletni mogą być przenoszeni między placówkami, kiedy początkowe kryteria dla umieszczenia ich lub dalsze propagowanie reintegracji społecznej mogą być realizowane w bardziej skuteczny sposób w innej instytucji lub kiedy poważne ryzyko w zakresie bezpieczeństwa sprawia, że transfer taki jest nieodzowny. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji uważają zatem, że wnioskowanie o przeniesienie do innej placówki nie powinno być wskazane w katalogu kar wymierzanych przez personel MOW.

Zastrzeżenia pracowników Mechanizmu wywołały również uzyskane w trakcie rozmów z wychowankami informacje, że w ramach kar za przewinienia stosowane są dodatkowe dyżury lub ćwiczenia fizyczne (np. 20 pompek lub przysiadów za użycie wulgaryzmu). Potwierdzają to również spostrzeżenia wizytujących z oglądu placówki. Na tablicach wywieszonych były bowiem tzw. „Indywidualne kary wychowanków”. Na każdej z nich napisane było imię i nazwisko nieletniego, rodzaj kary i okres jej odbywania. Na jednej z nich widniała kara w postaci: „wszystkie dyżury od 28.05.2014 do 1.06 na mokro (rano i wieczorem)”. Tymczasem, zgodnie m.in. z Regulą 67 (Rezolucja 45/113) *praca nie może stanowić kary dyscyplinarnej*. Podkreślając, iż stosowanie tego typu kar może doprowadzić do wykształcenia się w świadomości młodego człowieka negatywnego nastawienia do pracy i aktywności fizycznej, pracownicy KMP zalecają rezygnację z ich stosowania. Niewłaściwą praktyką jest także publiczne upowszechnianie informacji na temat kar wychowanków. Zamieszczanie takich informacji na ogólnodostępnych tablicach może być przyczyną napiętnowania ukaranych podopiecznych przez innych oraz stanowić dodatkową stygmatyzację, co z kolei osłabiać będzie oddziaływanie resocjalizacyjne.

8. Prawo do informacji

Prawa i obowiązki wychowanków reguluje Statut Ośrodka oraz Regulamin wychowanka. Pozytywnie należy ocenić czytelne i zrozumiałe przedstawienie katalogu praw i obowiązków nieletnich zawartych w Statucie, jednakże nie jest on tożsamy z katalogiem znajdującym się w Regulaminie wychowanka. Przykładowo w Regulaminie wychowanka wymieniono m.in. prawo do otrzymywania nagrody pieniężnej lub rzeczowej za dodatkową

pracę na rzecz Ośrodka oraz prawo do kontaktowania się z obrońcą na terenie Ośrodka bez udziału osób innych. Prawa te jednak nie znajdują się w katalogu zawartym w Statucie. Przedstawiciele KMP rekomendują zatem ujednoczenie zapisów Statutu z Regulaminem wychowanka w zakresie praw i obowiązków nieletnich.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji zwracają ponadto uwagę na konieczność poszerzenia katalogu praw wychowanków znajdującego się w Statucie i Regulaminie wychowanka o wskazane w § 17 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w *sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (Dz. U. Nr 109, poz. 631) prawo do zajęć sportowych, turystycznych, rekreacyjnych, w tym zajęć organizowanych na świeżym powietrzu w wymiarze co najmniej dwóch godzin dziennie, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne.

W Statucie Ośrodka został określony tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw wychowanka, o czym mówi § 8 pkt 2 Załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w *sprawie ramowych statutów placówek publicznych* (Dz. U. z 2015 r. Nr 52, poz. 466) oraz odwołania się od kary (§ 8 pkt 3 Załącznika).

Nowoprzybyły wychowanek zostaje zapoznany ze swoimi prawami i obowiązkami oraz z Regulaminem wychowanka, co potwierdza czytelnym podpisem.

Informacje dotyczące codziennych spraw tj. harmonogram dnia, działalności kół zainteresowań, informacje o prawach i obowiązkach, nagrodach i karach oraz adresy instytucji, do których nieletni mogą się zgłosić w przypadku łamania ich praw, są wywieszane na korytarzach.

9. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Wychowanek może utrzymywać kontakty ze światem zewnętrznym poprzez odwiedziny, korespondencję oraz rozmowy telefoniczne.

Zasady kontaktu określone zostały w Regulaminie wychowanka. Zgodnie z treścią zapisu w rozdziale I pkt 4 Regulaminu „Dyrektor ośrodka może ograniczyć lub zakazać kontaktów osobistych z wychowankiem osobom wywierającym negatywny wpływ na przebieg procesu jego resocjalizacji”. Mając na uwadze, że prawo do kontaktów ze światem zewnętrznym jest jednym z podstawowych praw nieletnich zawartych w upn. Regulamin wychowanków winien określać szczegółowo, w jakich przypadkach może być on

ograniczony lub zakazany. Przedstawiciele KMP zalecają zatem przytoczenie art. 66 § 4 i 5 u.p.n., zgodnie z którymi dyrektor ośrodka może ograniczyć lub zakazać kontaktów nieletniego z osobami spoza zakładu, ośrodka lub schroniska dla nieletnich wyłącznie w przypadku, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, ośrodka lub schroniska bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego. W takim wypadku dyrektor ośrodka niezwłocznie zawiadamia nieletniego i sąd rodzinny wykonujący orzeczenie o powodach decyzji. Sąd może uchylić decyzję dyrektora.

Zgodnie z rozdziałem III Regulaminu wychowanków odwiedziny odbywają się w obecności pracownika. Taka praktyka budzi poważne zastrzeżenia, ponieważ nie ma przepisów prawnych zezwalających na nadzorowanie odwiedzin nieletnich umieszczonych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Zgodnie bowiem z art. 49 Konstytucji RP „zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenia może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony”. Zdaniem przedstawicieli KMP odwiedziny nieletnich w Ośrodku powinny odbywać się w sposób zapewniający prywatność i swobodę wypowiedzi, bez nadzoru personelu. Warto w tym miejscu przytoczyć Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113), głoszące, że „odwiedziny powinny odbywać się w warunkach zapewniających poczucie prywatności i zbliżenia oraz możliwości swobodnej wymiany myśli (Reguła 60)”.

Wychowankowie mogą być urlopowani do domu rodzinnego, opiekunów lub krewnych, za zgodą sądu rodzinnego. Do wydania przepustki wymagana jest (prócz zgody sądu): znajomość środowiska, w którym wychowanek w czasie urlopu będzie przebywał, pisemne zobowiązanie rodziców do zapewnienia wychowankowi należytej opieki w czasie urlopu i jego terminowego powrotu do Ośrodka, pozytywna opinia o zachowaniu wychowanka w Ośrodku i jego postępach w nauce.

Nieletni mają również możliwość korzystać w określonych godzinach z własnych telefonów komórkowych, a także z telefonu stacjonarnego, który znajduje się w Ośrodku. Pozytywnie należy ocenić praktykę umożliwiania natychmiastowego pierwszego kontaktu telefonicznego z bliskimi. Każdy nowoprzybyły do placówki nieletni, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP wskazał, że mógł zaraz po przybyciu do Ośrodka zadzwonić do rodziny, poinformować ich o tym, gdzie przebywa oraz porozmawiać o swoich ewentualnych potrzebach i obawach.

10. Prawo do ochrony zdrowia

Niewątpliwie dużym atutem jest to, że w Ośrodku zatrudniona jest w pełnym wymiarze czasu pracy higienistka. Do jej obowiązków należy m.in. przeprowadzanie wstępnych badań higieniczno-sanitarnych nowych wychowanków, zebranie danych o przebytych przez nieletnich chorobach i szczepieniach, zakładanie kart zdrowia, zakupywanie i wydawanie leków zgodnie z poleceniem lekarza, opracowywanie jadłospisów i obliczanie kaloryczności posiłków, przeprowadzanie co miesiąc przeglądów higienicznych wychowanków. Świadczenia zdrowotne zapewnia lekarz internista na podstawie umowy podpisanej z Ośrodkiem. Ponadto raz w miesiącu podopieczni konsultowani są psychiatrycznie. W razie konieczności, wizyty psychiatry mogą odbywać się częściej. Lekarz stomatolog przyjmuje wychowanków MOW w gabinecie mieszczącym się w pobliskiej szkole.

W Ośrodku wyodrębnione zostało ambulatorium, w którym przechowywane są leki. Jest ono wyposażone w podstawowy sprzęt. Dużym atutem jest również wyodrębnienie izolatki dla osób chorych, co w ocenie przedstawicieli KMP jest niezbędne w przypadku wystąpienia chorób zakaźnych, gdzie stan zdrowia z reguły wymaga izolacji zapewniającej choremu, konieczny dla poprawy stanu, spokój.

11. Oddziaływania wychowawcze i terapeutyczne

Praca wychowawcza w poszczególnych grupach oparta jest o roczny plan pracy, w którym znajdują się wytyczne do działań m.in. w zakresie: diagnozy i indywidualnego rozwoju wychowanka, działalności wychowawczej i resocjalizacyjnej, tworzenie środowiska sprzyjającego zdrowiu, zapobieganie uzależnieniom, przygotowanie do życia w rodzinie, przeciwdziałanie ucieczkom i wydarzeniom nadzwyczajnym. Na podstawie tegoż planu wychowawcy poszczególnych grup opracowali roczne plany pracy w grupach wychowawczych.

Kalendarz uroczystości i imprez w roku szkolnym 2013/2014 r. pokazuje, że wychowankowie uczestniczą w różnego rodzaju zdarzeniach np. Powitanie jesieni, Międzygrupowy turniej sportowy, zajęcia edukacyjne pn.: „Stop dopalaczom”, „Noc filmów”, Dzień Ziemi. Organizowane są również obchody świąt narodowych i religijnych.

Ofertę wychowawczą uzupełniają różne formy zajęć dodatkowych. W roku szkolnym 2013/2014 w NMOW w Łąncucie prowadzone były zajęcia dodatkowe w ramach koła informatycznego, plastycznego, majsterkowskiego, sportowego i wolontariatu. Ponadto każda grupa raz w tygodniu uczestniczy w godzinnych zajęciach z socjoterapii.

Każdy wychowanek ma założony tzw. indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, który tworzony jest przez pracowników Ośrodka zaraz po przyjęciu nieletniego do placówki. Przewiduje on zadania i cele w funkcjonowaniu nieletniego w różnych obszarach. W ocenie przedstawicieli KMP dokumentacja ta jest prowadzona bardzo dobrze, bez pominięcia najważniejszych zagadnień.

12. Prawo do edukacji

Ośrodek prowadzi odpowiednie do wieku i potrzeb wychowanków formy kształcenia szkolnego. W skład Ośrodka wchodzi: trzyletnie Gimnazjum Specjalne dla uczniów niedostosowanych społecznie, Gimnazjum Specjalne z oddziałami przysposabiającymi do pracy dla uczniów niedostosowanych społecznie oraz trzyletnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa, której integralną częścią są warsztaty szkolne. W gimnazjum można stworzyć oddziały przysposabiające do pracy w zawodzie ślusarz, stolarz. Natomiast w szkole zawodowej młodzież kształci się w zawodzie ślusarza. W dniu wizytacji funkcjonowały cztery I klasy szkoły zawodowej.

Szkoła znajduje się na parterze budynku. W jej ramach wyodrębniono sale lekcyjne (pracownię chemiczno-biologiczno-geograficzną, pracownię polonistyczną, salę języków obcych i pracownię matematyczno-fizyczną). Ich stan techniczny, czystość oraz wyposażenie w materiały edukacyjne zostały pozytywnie ocenione przez wizytujących. Zajęcia rekreacyjno – sportowe realizowane są w sali gimnastycznej, siłowni lub na spacerniaku, na którym jest możliwość gry m.in. w koszykówkę.

13. Prawo do praktyk religijnych

Podczas rozmów z przedstawicielem KMP chłopcy wskazywali, że ich prawo do praktyk religijnych jest respektowane. Chętni mogą uczestniczyć we mszy św. odbywającej się w kaplicy na terenie Ośrodka. Wychowankowie w rozmowach z pracownikami KMP potwierdzali, że udział we mszy św. jest dobrowolny.

Kaplica znajduje się w pomieszczeniu pełniącym jednocześnie funkcję sali konferencyjnej. Po mszy św. ołtarz zasłaniany jest przesuwanymi drzwiami. Opiekę duszpasterską nad wychowankami pełni ksiądz wyznaczony przez miejscową parafię.

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Dyrektorowi NMOW w Łańcucie:

- 1.1. zaprzestanie stosowania praktyki umieszczania podopiecznych NMOW w Łańcucie w izbach adaptacyjnych;
- 1.2. odstąpienie od przeprowadzania kontroli osobistych nieletnich, a w przypadku zaistnienia takiej konieczności wzywać Policję;
- 1.3. odstąpienie od przeprowadzania badań na obecność alkoholu i narkotyków przez personel NMOW;
- 1.4. zapewnienie pracownikom pedagogicznym Ośrodka dodatkowych szkoleń m.in. z radzenia sobie ze stresem, postępowania z wychowankiem agresywnym, pracy z traumą, ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym;
- 1.5. zastąpienie krat innymi zabezpieczeniami o mniej dotkliwym charakterze;
- 1.6. wykonanie w łazniach ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi oraz wyposażenie ich w zasłony tak, aby zapewnić nieletnim odrębne, osłonięte stanowiska umożliwiające kąpiel w warunkach intymności;
- 1.7. doposażenie w miarę możliwości pokoi mieszalnych w niezbędne meble, dokonywanie systematycznego przeglądu wyposażenia tych pomieszczeń oraz wymiany zniszczonego, wyeksploatowanego sprzętu;
- 1.8. polepszenie estetyki pokoi nieletnich;
- 1.9. zorganizowanie pomieszczenia, w którym w warunkach intymności i prywatności mogłyby się odbywać odwiedziny nieletnich;
- 1.10. umożliwienie wychowankom noszenia ich prywatnej odzieży bez względu na ocenę z zachowania oraz długość ich pobytu w placówce;
- 1.11. zaprzestanie karania przez pracę i ćwiczenia fizyczne oraz przenoszenia do innego ośrodka;
- 1.12. stosowanie jednego środka dyscyplinarnego za jedno przewinienie;
- 1.13. zaprzestanie praktyki zamieszczania informacji na temat dyscyplinowania poszczególnych nieletnich na ogólnodostępnych tablicach;
- 1.14. uzupełnienie Statutu i Regulaminu wychowanka o wskazanie czasu trwania wymienionych w Raporcie kar dyscyplinarnych;
- 1.15. szczegółowe określenie w Regulaminie wychowanka sytuacji, w których kontakt z osobami spoza placówki może być ograniczony (zgodnie z art. 66 § 4 u.p.n), a także umożliwienie nieletnim takiego kontaktu bez względu na stopień resocjalizacji;
- 1.16. ujednolicenie zapisów Statutu z Regulaminem wychowanka NMOW w zakresie praw i obowiązków nieletnich oraz nagród i środków dyscyplinarnych;

- 1.17. poszerzenie katalogu praw wychowanków o zajęcia sportowe, turystyczne, rekreacyjne, w tym w zajęcia organizowane na świeżym powietrzu w wymiarze co najmniej dwóch godzin dziennie;
- 1.18. uwzględnienie w przypadku przeprowadzania przyszłych prac remontowych lub budowlanych, dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- 1.19. ponadto przedstawiciele KMP zwracają się do dyrektora placówki z prośbą o ustosunkowanie się do sygnałów płynących od nieletnich dotyczących niewłaściwego ich traktowania przez jednego z pracowników (*dane osobowe usunięto*).